

VLADISLAV VANČURA

ROZHODOVÁNÍ

O AUTOROVĚ

Vladislav Vančura (1891-1942), český komunisticky orientovaný spisovatel, dramatik a filmový režisér, původním povoláním lékař. — Po několika vysokoškolských rozbězích vystudoval nakonec medicínu (1921) a otevřel si (společně s manželkou, rovněž lékařkou) soukromou ordinaci na Zbraslavi. Poté, co se prosadil jako literát, ovšem na lékařskou praxi postupně rezignoval. — Již na počátku své tvůrčí dráhy se připojil k autorům v průměru o deset let mladším, s nimiž rozvíjel avantgardní koncepce proletářské literatury (v 1. polovině 20. let) a poetismu (ve 2. polovině 20. let). Vedle nich si však záhy vypracoval vlastní styl, pracující se stylovými aluzemi na renesanční (humanistickou) a barokní slovesnost, což korespondovalo s jeho osobitou verzí komunistického světónázoru, blížící se personalismu: konečným cílem sociální revoluce mu bylo vytvoření společenských podmínek příznivých rozvoji vnitřně bohatých, košatých individualit - individualit, u nichž se svobodný duch dialekticky snoubí se smyslem pro nadosobní řád. Vančurův antikapitalismus byl tedy především výrazem odporu k buržoazní mentalitě, k psycho-ideologii měšťáka. — Svému život dal Vančura "pointu", která jej - v očích širokého spektra české společnosti (i lidí pravicově orientovaných) - přiřazuje k morálním autoritám prvního řádu: po okupaci ČSR v březnu 1939 se zapojil do odboje" a v červnu 1942 byl popraven. — Vančura vstoupil do KSČ bezprostředně po jejím vzniku v roce 1921. O osm let později však - na protest proti tzv. "bolševizaci", rozpoutané novým vedením K. Gottwalda - stranu opouští. Pro prestiž, již se od války těší u drtivé většiny české veřejnosti, však nebyl ze strany KSČ opomenut při sestavování poválečného panteonu národních hrdinů. Díla: Pekař Jan Marhoul (1924); Pole orná a válečná (1925); Markéta Lazarová (1931); Na sluneční straně (hraný film,

ANOTACE

Úvaha Vladislava Vančury nad dělením politických proudů do tří směrů: Pouze "komunismus znamená vývoj kupředu", parlamentní demokracie zachovává "stav, který právě trvá" a autoritářsky národní směr se obrací "rovnou do minulosti." Ze souboru prací Řád nové tvorby.

Kdyby šlo o to, jak vyjádřit snahy těchto tří skupin heslem, dalo by se říci, že *komunismus znamená vývoj kupředu*, kdežto parlamentární koalice práci či moc směřující k zachování stavu, který právě trvá. Třetí směr, směr autoritativní, je obrácen *rovnou do minulosti*, napodobuje způsoby samovládců, stavovský stát atd. Není na něm nic současného mimo zruďnou skutečnost, že se vyskytuje v přítomnosti, že byl právě vydupán a že v období zoufalství a rozvratu našel půdu, aby se vkořenil. Rozumí se, že pravé poslání této epidemie spočívá ve válkách a smrti. Ve válkách, jež znamenají pro určitou vrstvu zisk. Ale tyto věci jsou tak patrné, že není třeba se o nich šířit. Volební rozhodování ukládá lidem, kteří se řídí podle rozumu, jen otázku, půjdou-li s komunisty nebo se stranami dnešní parlamentní koalice. Odpovídám touto krátkou úvahou: Formy parlamentarismu přežily svůj obsah. Reprezentační systém propůjčuje poslancům právo a moc ve vládních věcech, ale sám volební akt vyčerpává zcela práva a vliv voličův. Zvolený poslanec je jen orgánem politické strany, kterou opět vládne několik lidí. Tito lidé nemohou (ani kdyby si toho ze srdce přáli) jednat jinak, než jak jim ukládají jejich těžké závazky. Jediný plán vládní praxe je tedy plán kompromisu, plán zachovat stroj v chodu, plán čekání. Struktura třídní společnosti má být stůj co stůj *zachována*, ale zatím uhnívají lidem prsty z nečinnosti, šíří se hlad, panika a středověká šilenství. Kdekdo cítí nezbytnost reform, ale zastánci parlamentarismu jsou ochotni pouze k reformám formálním a brání se, aby ve shodě s vývojovou logikou byl naplněn vlastní smysl demokracie, jak tomu slovu rozuměli filosofové, totiž aby *vládl lid*. Podle výkladu dnešních ideologů oficiální demokracie znamená každý nesouhlas s nynějším systémem, podvratnou snahu směřující proti demokracii. Demokracie má býti — podle jejich rozumu — přijímána tak, jak se dodnes zařídila. Má býti vyznávána. Stala se věcí víry. Stala se věcí víry se všemi průvodními zjevy zaslepenosti. Vyznavačům dnešního pojetí demokracie schází již možnost rozlišovati mezi vývojem a zvratem a jejich fanatismus jde lak daleko, že — házejíce fašismus s komunismem do jednoho pytle — nerozeznávají ani kladný, ani záporný soud. Nahlédneme-li do denního tisku, dozajista se shledáme s článkem, kde se to hemží kletbami na podvratné živly zprava i zleva. Věc bývá vyjádřena tak, aby ve čtenáři vznikl dojem, že jde o jakýsi dostavník, k prasknutí naložený vzácným demokratickým zbožím, který je na svých cestách ohrožován z obou boků. Útočící rozlišuje se jen podle světových stran. Je-li dovoleno pokračovati v tomto krásném příměru, doplníme jej poznámkou, že nejde ani o vůz, ani o koně, ani o postiliony, ale o to, aby se zboží dostalo na místo svého určení. V té věci máme důvěru jen v určitý a dobrý plán, jen ve svěží síly. Jen v cestu, která jest shodná s cestou vývoje. Jaké je jméno cesty budoucího vývoje, řekl jsem na začátku.

